

Леся Мушкетик,

доктор філологічних наук, член-кореспондент НАН України,
провідний науковий співробітник,
Інститут мистецтвознавства, фольклористики
та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України
вул. Грушевського, 4, Київ, 01001, Україна
email: mushketik@ukr.net
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5958-0044>

ПРЕЗЕНТАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ГРОМАДИ УГОРЩИНИ У ЦИФРОВІЙ МЕРЕЖІ

Предмет дослідження: інформаційні ресурси української діаспори Угорщини. *Мета дослідження* полягає в розгляді та аналізі наповнення вебсайту www.ukrajinci.hu, де висвітлюється політична та культурно-освітницька діяльність українства в Угорщині. *Методологія* дослідження ґрунтується на системному, структурному та міждисциплінарному підходах, методах аналізу та синтезу. *Наукова новизна роботи* полягає в тому, що вперше за допомогою електронних носіїв засвідчено й описано різносторонню діяльність угорських українців, функції і значення цих ресурсів для мешканців як Угорщини, так і України. Упродовж останнього десятиріччя нинішній сайт кардинально оновлено, доповнено, осучаснено, його подання та оформлення цікаве, презентабельне. На головній сторінці сайту вміщено основні відомості про Державне самоврядування українців Угорщини (ДСУУ). Докладніше про це йдеться у рубриці «Самоврядування». До рубрики «Документація» увійшли дані про установчі документи, статут, реєстр імен і т. ін. Про різнопланові заходи можна довідатися з рубрики «Події: анонси, наші новини, архів». Основні матеріали з питань освіти, культури, релігії української діаспори Угорщини містяться у рубриці «Про нас», де йдеться про склад органу Державне самоврядування українців Угорщини та місцеві самоврядування, центр української культури та документації, українську недільну школу при ДСУУ, жіночий клуб «Горлиця», Інтернет-телебачення, «Український вісник», друковані видання, бібліотеку. Ці відомості доповнено в рубриці «Українці в Угорщині»: історія, товариства українців в Угорщині, українська церква в Угорщині, українська рідна школа, представник українців у парламенті Угорщини, українські музиканти Угорщини, українські художники Угорщини, українські поети і письменники Угорщини, український театр, вищі навчальні заклади, пам'ятники.

© Л. Мушкетик, 2022

Висновки. Вебсайт www.ukrajinci.hu виконує інформаційну, комунікативну, ідентифікаційну, естетичну, патріотичну, виховну та інші важливі функції в житті української діаспори Угорщини.

Ключові слова: Угорщина, українці, сайт, рубрики, культура, освіта, інформація, функції.

Постановка проблеми. Українська діаспора в сучасній Угорщині є організованою, активною спільнотою, яка зберігає свою ідентичність, дбає про збереження і розвиток власної культури, освіти, дотримання релігійних традицій. Українці нині більш-менш компактно проживають у Будапешті, Дебрецені, Ниредьгазі, Комаромі, Сегеді, Секешфегерварі, в інших містах та в селах. Історія їхнього переселення до Угорщини нараховує кілька століть, та основні хвилі міграції жителів західноукраїнських теренів (лемків) на територію північно-східної Угорщини, а саме сучасних областей Боршод – Абауй – Земплен і Саболч-Сатмар припадають на XVIII–XIX ст. Низка об’єктивних і суб’єктивних факторів зумовили швидку асиміляцію українців (русинів) з угорцями і частково зі словаками [13, р. 327–361; 16, р. 140–144]. Нині українське населення, значною мірою асимільоване серед місцевих словаків та угорців, частково збереглося у північно-східній Угорщині. 1991 р. в країні було створено об’єднання українців-русинів, яке згодом розділилося у сув’язі з політичною кон’юнктурою. Із набуттям чинності Закону про нацменшини в Угорщині від 1993 р. українці та русини дістали право утворювати окремі організації, тож нині існують два окремі об’єднання нацменшин. За даними перепису 2011 р. [14, р. 1256–1267], в Угорщині проживає 5633 українці (0,07% від усього населення Угорщини, шоста за чисельністю нацменшина), 3323 русини (0,04%) – разом 8956 осіб. Українську мову визнали рідною 3384 особи. Сучасна українська громада утворилася переважно в результаті міграції протягом двох останніх століть із Західної України, а також з окремих міст – Києва, Ужгорода, Львова, Донецька та ін. Варто зазначити, що 40% членів громади народилися вже в Угорщині і є представниками другої чи третьої генерації. Переважна більшість громадян України прибувають до Угорщини з метою працевлаштування (близько 85%), решта – з метою об’єднання сім’ї та навчання (по 7%). Центром проживання українців є Будапешт. Велике значення у згуртуванні українців відіграє цифровізація, а саме створений і осучаснений нині сайт, де висвітлюються різні сторони їхнього життя та діяльності.

Актуальність праці зумовлюється потребою популяризації діяльності української діаспори у світі, зокрема у сусідніх з нашою державою країнах, підтримання нею близьких зв’язків з материнською країною, ширшого

додолучення до суспільно-політичного, економічного та культурного розвитку України. Значні можливості для цього надає сучасна цифровізація, а саме презентація української громади на сторінках її власного сайту, що надає вичерпну інформацію щодо різних сфер життя і діяльності українців. Вивчення цих питань є нагальним і потрібним з погляду інформування і самоорганізації угорських українців, відстеження суспільно-ідентифікаційних, асиміляційних та інших процесів, що відбуваються у їхньому середовищі, проблем збереження і розвитку власної мови та культури, звичаїв та фольклору тощо. Особливої актуальності самопрезентація українців на сайті і їхня діяльність загалом набувають в аспекті нинішніх складних стосунків між Україною та Угорщиною, посередницьку роль у яких може відігравати згуртована і національно свідомо діаспора.

Мета і завдання розвідки полягають у розгляді та аналізі змістового наповнення вебсайту www.ukrajinci.hu, зокрема його рубрик, де висвітлюються діяльність державного та місцевого самоврядування українців, стан освіти й культури, використання фольклору рідною мовою, релігійні відправи та головні події їхнього життя. Наголошено на ідентифікаційній, об'єднавчій, патріотичній, естетичній та інших функціях згаданого сайту [5].

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Розлогі статистичні дані про українців Угорщини знаходимо в дослідженнях угорських учених про нацменшини країни, статистичних збірниках, багатих на різноманітного плану таблиці, схеми, діаграми тощо. До прикладу: «Угорські українці» (кол. авт., 1998) [12]; «Зміна кількості нацменшин поміж 2001 та 2011 роками» (Тот А., Векаш Й., 2013) [14, р. 1256–1267]; «Українські громадяни в Угорщині» (кол. авт., 2011) [15]. Міграцію та становище українців у контексті історії Угорщини вивчали А. Паладі-Ковач та Д. Віга [13, р. 23–31; 16, р.140–144]. Загальний огляд життя і культурної діяльності українців в Угорщині зроблено у статті «Українська діаспора в Угорщині: виклики ХХІ ст.» Годованської О. [2, с. 1132–1138]. Про культурну, освітню, видавничу діяльність українців у різні історичні періоди повідомляли редактори українських часописів Угорщини Бідзіля Ю., Плоскіна В., Деак І., деякі статті є в Інтернеті [1, с. 338–349; 3; 7, с. 214–221; 8]. До розгляду питань ідентичності, ролі мови та народної культури, фольклору у збереженні національної свідомості української спільноти в Угорщині автором цієї статті залучалися праці й інших українських учених [4, с. 93–110; 9, с. 53–55].

Виклад основного змісту. Вебсайт www.ukrajinci.hu є головним і єдиним, де подано доволі повну, різносторонню інформацію про життя

і побут українців Угорщини. Варто зауважити, що нинішній сайт було кардинально оновлено, доповнено, осучаснено упродовж останнього десятиріччя, його оформлення та наповнення цікаве і презентабельне, яскраво ілюстроване. Розглянемо детальніше окремі рубрики. Так, на головній сторінці вміщено стислі відомості про *Державне самоврядування українців Угорщини*, його склад та склад його комісій: фінансової, комісії з питань молоді, засобів масової інформації та інформатики, комісії з питань освіти, комісії з питань культури та комісії з питань релігії. На головній сторінці також представлено три підрубрики: *анонси, події, відео*, з яких, приміром, довідуємося, що у грудні 2021 р. українці відзначили раніше анонсовані на сайті свята св. Миколая та Різдва, вшанували пам'ять загиблих під час Голодоморів (акція «Запали свічку пам'яті»), 210-у річницю від дня народження Маркіяна Шашкевича, одного з укладачів альманаху «Русалка Дністровая», що вийшов 1837 р. у Буді. На головній сторінці, як зазвичай, розміщено контакти Українського культурного центру, а також яскраву, колористичну символіку українства Угорщини – український герб синього кольору з жовтими горлицями та червоною калиною, він розміщений на тлі українського та угорського прапорів.

Створення українського самоврядування мало певні передумови. У другій половині 1990-х років у середовищі україномовного населення Угорщини спостерігався процес національно-культурного піднесення. Тоді до української громади долучилися представники нової хвилі еміграції, спричиненої економічними складнощами перших років незалежності України. Початок активної громадської діяльності українців датується 1991 р., коли було створено Товариство української культури Угорщини (ТУКУ), яке очолила Я. Хортяні. Уряд Угорщини надав українцям офіс в одному з центральних районів Будапешта по вулиці Гайош. Цей офіс є Центром української культури та освіти, із конференц-залом, бібліотекою, кімнатами для редакції часопису, недільної школи і т. ін. Громадам національних меншин гарантований час на радіо, телебаченні та надається можливість публікацій у друкованих ЗМІ Угорщини. Є можливість перегляду інтернет-телебачення Ukr tv. hu. Один раз на тиждень звучать україномовні передачі на Угорському радіо МР4 (30 хвилин), 2 рази на місяць по центральному телебаченню М1 транслюється 12-хвилинна програма «Рондо». Українською мовою оприлюднено видання «Тисячоліття законодавчої влади Угорщини», озвучено екскурсію до Угорського парламенту.

Широкі можливості культурної автономії відкрилися 1998 р. після виборів депутатів до Державного органу самоврядування українців

в Угорщині, нині – Державне самоврядування українців Угорщини (ДСУУ), яке складається з місцевих самоврядних осередків українців у районах столиці та деяких інших містах. Спершу його очолювала Я. Хортяні, яка зараз є також Головою Європейського конгресу українців і першим заступником президента Світового конгресу українців, вона була й депутатом, представником української нацменшини угорського парламенту, нині це Б. Суперак. Після Я. Хортяні головою Державного самоврядування українців став Ю. Кравченко, далі – В. Штефуца, сьогодні це Л. Сабо. Державне самоврядування українців Угорщини – офіційний орган української національної меншини в Угорщині, складається з 15-ти депутатів, яких обирають на п'ять років.

Правовий статус української нацменшини в країні визначається законами Угорщини та двосторонніми документами, що уклалися між державами. Це передусім «Конституція Угорщини», затверджена Державними Зборами 2011 р., що набула чинності 1 січня 2012 р.; Закон Угорщини «Про права національних меншин» 2011 р.; «Договір про основи добросусідства та співробітництва між Україною і Угорською Республікою» від 6 грудня 1991 р.; «Угода між Урядом України і Урядом Угорської Республіки про співробітництво в галузі культури, освіти і науки» від 4 квітня 1995 р.; «Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Угорської Республіки про взаємне визнання та еквівалентність документів про освіту і наукові ступені, виданих в Україні та Угорській Республіці» від 27 жовтня 1998 р. Закон Угорщини «Про вибори депутатів» забезпечує представникам нацменшин Угорщини, серед них і українцям, можливість балотуватися до Державних зборів Угорщини починаючи з 2014 р. Отже, кожна визнана державою нацменшина (їх усього 13) отримує у парламенті по одному пільговому мандату. 8 листопада 2019 р. в результаті голосування Головою ДСУУ (9 голосів – «за» та 5 – «проти») було обрано депутата від Українського культурного об'єднання області Чонград Ярослав Сабо. 13 жовтня 2019 р. українська спільнота на виборах національних самоврядувань обрала 33 місцеві самоврядування, з них 17 – в районах Будапешта, 16 – в інших містах і селах Угорщини. Про це йдеться в рубриці «Самоврядування», де розглянуто столичне самоврядування, районні самоврядування Будапешта, самоврядування інших міст Угорщини. Подано детальні відомості про час утворення самоврядувань, їхній склад, діяльність тощо у кожному окремому районі столиці та у певному населеному пункті.

До рубрики «Документація» увійшли відомості про установчі документи, статут, оголошення, реєстр імен і т. ін. Цікавою і корисною

є розлога таблиця українських чоловічих та жіночих імен з описом їхніх значень, угорськими відповідниками, зменшувальними варіантами тощо. Про різнопланові заходи можна довідатися з рубрики «Події: анонси, наші новини, архів».

Основні матеріали з питань освіти, культури та релігії української діаспори Угорщини вміщено у двох великих рубриках: «Про нас» та «Українці в Угорщині». У першій ідеться про склад самоврядування, центр української культури та документації, українську недільну школу при ДСУУ, жіночий клуб «Горлиця», Інтернет-телебачення, «Український вісник», друковані видання, бібліотеку. У другій ідеться про історію, географію, дані перепису населення українців Угорщини, про товариства українців та українську церкву в Угорщині, українську школу, представника українців у парламенті Угорщини, про українських музикантів, художників, поетів і письменників Угорщини, про український театр, вищі навчальні заклади, в яких викладається українська мова. А також міститься інформація про пам'ятники, меморіальні дошки, пам'ятні знаки, пов'язані з іменами видатних українців та українською історією.

З цих та деяких інших джерел можемо довідатися про багатогранну діяльність української діаспори. При Державному самоврядуванні діє Українська недільна школа, у якій навчаються більше 60 дітей, також воно є ініціатором запровадження уроків української мови як факультативної в угорській гімназії Сент Дьордь Альберта в Будапешті, забезпечує діяльність ансамблю «Українські мелодії» та Українського театру в Угорщині. При Українському центрі кардинала Любомира Гузара було створено осередок Рідна школа. Недільні школи функціонують також у Сегеді, Мішкольці, Ніредьгазі та Варпалоті. Крім предметів дошкільного та початкового навчання, там вивчають українську народну культуру та літературу (пісні, музика, літературні твори, звичаї та традиції). У поселенні Бакталорендгаза (Північно-Східна Угорщина) поряд з англійською викладали українську мову. Понад півстоліття існує кафедра української філології при Інституті славістики Будапештського університету (завідувач В. Лебович), де 2008 р. акредитовано спеціальність «українська мова та література». Крім того, триває викладання української філології на кафедрі славістики Інституту славістики Сегедського університету. Раніше існували подібні центри у вишах міст Дебрецен та Ніредьгаза (кафедра української та русинської філології), де було видано багато книжок, посібників, найбільший двомовний

словник. Нещодавно в Ниредьгазькому університеті відновлено кафедру української філології (завідувач В. Штефуца).

При ДСУУ діє бібліотека ім. Маркіяна Шашкевича та жіночий клуб «Горлиця», де зберігається зібрана власними силами «Етнографічна колекція». Щороку Державне самоврядування українців Угорщини організовує і проводить близько п'ятдесяти заходів для української спільноти й угорських гостей – виставки картин і мистецькі акції, концерти, перегляди українських кінофільмів, літературні вечори і зустрічі, конкурси, відзначення українських календарних та державних свят, конференції і майстер-класи. Українська меншина опікується виданням української літератури в Угорщині. 1995 р. тут було опубліковано перший в Угорщині підручник української мови. На відзнаку 125-річчя від дня народження Лесі Українки у 1996 р. оприлюднено двомовну поетичну збірку «Сім струн», у 1999 р. – двомовну збірку поезій Тараса Шевченка «Послання», у 2000 р. – наукову працю К. Нойпауера «Слово о полку Ігоревім», у 2001 р. – альбом «10 років Товариству української культури в Угорщині», збірку поезій української поетеси Угорщини Валентини Зінченко «Мальви на рушнику» та ін. У 2004 р. побачили світ підготовлена Я. Хортяні документальна праця про Голодомор 1932–1933 рр. в Україні «Прихована правда: статті, матеріали, документи» (*Az elrejtett igazság*) [11], а також історичне дослідження К. Нойпауера «Показання свідка», за сприяння української громади 2019 р. перекладено й опубліковано угорською мовою книгу про Голодомор О. Волі «Завірюха» (*Hóvihar*).

Наприкінці 2003 р. відбулася Міжнародна конференція «Голодомор в Україні 1932–1933 рр.». Згодом ДСУУ організувало міжнародну історичну конференцію «Пам'яті невинних жертв», матеріали якої були видані друком у 2007 р. У лютому 2008 р. відбулася презентація першого в Угорщині українського музичного диску «До верб і тополь» – результат творчої співпраці колективу українських авторів та виконавців, які проживають в Угорщині. 14 червня 2014 р. в Будапешті презентовано аудіоальбом «Пам'яті Тараса Шевченка», у якому поезію в перекладі угорською мовою виконують відомі угорські актори. З 1996 р. діє Міжнародний мовний табір української молоді – в таборі гостюють школярі з України та української діаспори сусідніх держав.

Важливе місце у культурному житті української громади посідає драматичний гурток, який починаючи з 2003 р. перетворився на Український національний театр (керівник О. Корманьош-Бакляк), його вистави проходять на сценах угорських театрів. Деякі вистави театру можна переглянути на вебсайті українців Угорщини.

Масовим святом тут вважають Шевченківські дні, які традиційно проводять не тільки в Будапешті, а й у Сегеді, Комаромі, Мішкольці, Варпалогі та інших містах Угорщини, де існують українські самоврядування. Відбуваються літературно-музичні вечори з нагоди ювілеїв видатних українських письменників і поетів – Лесі Українки, Михайла Драгоманова, Івана Франка, про що теж знаходимо відомості в Інтернеті, до прикладу, про святкування 150-ї річниці від дня народження Лесі Українки.

Поступово почало впорядковуватися й українське конфесійне питання, про що теж знаходимо інформацію на сайті. Церква виконує важливу роль у житті місцевих українців, серед яких 21,6% є римо-католиками, 15% – греко-католиками, 10,1% – православними (у т. ч. 7,7% належать до Російської православної церкви). На початку 90-х років минулого століття українські етнографічні елементи зберігалися переважно в церковних обрядах, надто під час храмових свят. З таких масових свят назвімо день Успіння Пресвятої Богородиці, коли у відомому в регіоні Марія-Повчанському монастирі збиралися українці-русини з Угорщини та сусідньої Чехословаччини. На початку двотисячних років, на прохання громади, раз на рік, переважно на Великдень, святкове богослужіння у Будапешті відправляв угорський священник Ласло Пушкеш. З жовтня 2008 р. в церкві св. Флоріана (майдан Тараса Шевченка) відбулася перша Літургія для українських греко-католиків рідною мовою, яку відслужили Блаженніший Любомир Гузар та владика Богдан Дзюрах. З 2012 р. пасторально-міграційний відділ УГКЦ призначив отця Дам'яна Габорія, священника Київської Архієпархії УГКЦ, для опіки українців Угорщини. На вебсайті у рубриках «Події» та «Анонси» можна довідатися про відзначення релігійних свят, відправ тощо (https://ukrajinci.hu/?page_id=1264&lang=uk).

Для збереження ідентичності, так само як і національної культури, потрібні інституції – церква і школа, родина, фольклорна група, партія, радіо, телебачення, газети тощо. Якщо вони втрачені чи відсутні, зберегти ідентичність складніше чи просто неможливо. За такої ситуації акцентовану роль можуть мати один чи більше елементів народної культури: одяг, страви в культурі харчування, пов'язані з релігією та народною культурою вияви, надто низка обрядових свят. Народне у цій системі зв'язків означає те саме, що раніше у формуванні національної культури: витоки, життя і культура предків, край, і спільнота, яка її зберігає.

Українська громада відновлює і збагачує українські свята. Тут відбуваються святкування Різдва, Великодня, національних та народних

свят, творчі вечори, заходи, присвячені вшануванню відомих українців та знаменним датам (див. розділ «Події»). Від 1998 р. українці беруть участь у програмі радіопередач для нацменшин «Рондо», яка знайомить із життям угорських українців, діяльністю ТУКУ. Редакція намагається всебічно висвітлювати життя та діяльність української меншини в Угорщині. Цьому слугують репортажі з культурно-освітніх заходів ТУКУ й ДСУУ, а також актуальні інтерв'ю з українськими депутатами та активістами української громади. Приділяється також увага популяризації української культури в Угорщині, висвітленню національних особливостей і традицій українців. Радіослухачів знайомлять з українськими митцями, музичними колективами та окремими виконавцями, а в рубриці «До народних джерел» йдеться про українські традиції та обряди, народні і церковні.

20 лютого 1998 р. започатковано відзначення Дня української культури в Угорщині, у цей день українці встановили меморіальну дошку на честь виходу альманаху «Русалка Дністровая» в королівській друкарні у Буді. Важливими подіями стали увічнення пам'яті видатних українців та історичних дат – встановлення пам'ятника Анастасії (доньці Ярослава Мудрого) та королю Угорщини Андрашу I у м. Тігань (2001), меморіальної плити Григорію Сковороді в м. Токай (1998) та Лесі Українці у 2002 р. у м. Александрія (Єгипет). Українська громада доклала значних зусиль до визнання Угорським парламентом Голодомору в Україні (1932–1933) геноцидом (постанова від 2003 р.); встановлено пам'ятники його жертвам у Будапешті, Сегеді, Ниредьгазі.

Від 1995 р. українці Угорщини видають двомовний часопис «Громада» [6] (головний редактор В. Плоскіна), назву якого запропонувала онука Михайла Драгоманова Наталія Драгоманова-Бартаї, котра мешкала в Будапешті)¹, видали кілька двомовних книжок. Числа «Громади» виходять за підтримки Фонду національних меншин Угорщини і зберігаються у бібліотеці Українського культурного центру. Раніше усі вони виставлялися й на сайті, однак зараз, на жаль, ми їх бачимо лише вибірково. Чимало матеріалів часопису присвячено народознавству. Зокрема у рубриці «Літопис угорського українства» повідомляється про події і заходи, пов'язані з цією тематикою. Наприкінці видання вміщено рубрику «Страви української

---

¹ 2021 р. українці Угорщини відзначали 100-річчя від дня народження Наталії Світозарівни Драгоманової (1921–2018), онуки Михайла Драгоманова та троюрідної племінниці Лесі Українки, однієї із засновниць і постійної членкині ТУКУ, співзасновниці «Громади» та інших видань і починань. 2006 р. вона була нагороджена орденем княгині Ольги III ступеня.

кухні)». Часопис отримав престижну нагороду Угорського культурно-просвітницького інституту «Pro Cultura Minoritatum Hungarie». Його редактор В. Плоскіна свідчить: «Нинішня «Громада» – це інформативно насичений двомісячний журнал на 40 сторінках, який друкує матеріали паралельно українською та угорською мовами. На його шпальтах висвітлюються різноманітні проблеми українства – від історико-культурних до сучасних соціальних, політичних та економічних. Найбільшу увагу часопис, безумовно, приділяє культурницькій проблематиці. Це своєю чергою сприяє позитивному іміджу України в Угорщині та за її межами. Журнал містить традиційні рубрики: «Суспільство», «Хроніка Товариства», «Поштова скринька», «Культура», «Берегиня», «Мистецтво», «У колі сім'ї», «Дитячий куточок», «Молоді пагінці» (числа «Громади» з 2001 р.)» [1, с. 338–349]. Науково-публіцистичний характер має «Календар українців Угорщини», в якому друкують матеріали історичної, культурологічної, етнографічної, лінгвістичної, літературознавчої та іншої тематики.

Від 2018 р. видається часопис Державного самоврядування українців Угорщини «Український вісник» (головний редактор І. Деяк). Протягом 2018–2021 рр. побачили світ 10 випусків, усі вони розміщені на сторінці https://ukrajinci.hu/?page_id=1206&lang=uk. Видання висвітлює культурницьку, освітню, політичну тощо діяльність українських самоврядувань у різних куточках Угорщини, є чимало літературних, мистецьких, народознавчих матеріалів. Приділено увагу і патріотичному вихованню, зокрема знаходимо повідомлення про гурт «Шаблі», що виконував гімн АТО, про видання І. Епер'єші та О. Качура «Книга про долі з фронту: уривки з війни» угорською мовою. Широко висвітлюються і Дні української культури в Угорщині. І. Деяк свідчить: «Цей захід вже давно перетворився на чудову культурну традицію, у рамках якої українці Угорщини мають добру можливість продемонструвати всім зацікавленим свій мистецький рівень. Свято об'єднує музикантів, художників, майстрів ремесла – як українців, які проживають в Угорщині, так і гостей з України. Тому третій номер нашого «Українського вісника» – тематичний, і майже увесь присвячений учасникам цих Днів» [3]. Вона ж нагадала про дуже важливий захід у рамках Днів української культури – круглий стіл «Викладання української мови в Угорщині». Подія відбувалася за головування директора Інституту української літератури НАН України академіка М. Жулинського; були присутні представники трьох вищих навчальних закладів Угорщини – Будапешта, Сегеда та Ниредьгази.

Як додаток до «Українського вісника» вийшло кілька номерів дитячого журналу для маленьких українців Угорщини «Дивосвіт», де значне місце

відведено фольклору, зокрема народним казкам, пісням, прислів'ям і приказкам.

Про різноманітність форм представлення і залучення народних традицій до культурного простору українців Угорщини свідчить, до прикладу, інформація у другому номері «Українського вісника» за 2019 р. Йдеться про виступи Закарпатського академічного театру ляльок «Бавка» та Закарпатського народного академічного хору у містах Угорщини на святкуванні 205-ї річниці від дня народження Тараса Шевченка, про проведення українською громадою майстер-класів з виготовлення крашанок, писанок, пасок, великодніх натюрмортів, про відзначення Дня матері. Як і щороку, в 2019 р. у Будапешті, Веспремі, Мішкольці, Сегеді, Ніредьгазі відбулися флешмоби до Дня вишиванки. У Веспремі виступив танцювальний колектив «Фаворит» та інші гурти. Самоврядування українців міста Чепела організувало міжнародний фестиваль музики й танцю «На хвилях Дунаю», у якому взяли участь гурти з України й Угорщини. Українську громаду на традиційних Днях Сегеда (травень 2019 р.) представляли етногурт «Вишиванка» та театр «Птах». Наприкінці номера у рубриці «Традиції» вміщено огляд літнього циклу свят народного календаря українців (день Святого Юрія, зелені свята, Івана Купала, авторка В. Петровська).

Крім ТУКУ, в Угорщині створено ще кілька українських товариств, про їхню діяльність можна довідатися на сторінці https://ukrajinci.hu/?page_id=4760&lang=uk. Зокрема йдеться про Культурне товариство українців області Чонград, засноване в місті Сегед у 2014 р., яке діє в південному регіоні країни, голова – Н. Сечі. Товариство щорічно організовує вшанування пам'яті жертв Голодомору, цикли програм «Жіноча весна», День здоров'я, вечори традицій і української кухні на Різдво, Великдень, Масляну, щорічну «Регіональну зустріч народних хорів». Товариство української сім'ї та молоді «Нова хвиля» (голова – Л. Грекса) було створене влітку 2019 р. шляхом модифікації організації «Угорсько-українська асоціація партнерства». Серед його завдань – підтримка українських греко-католицьких церковних проєктів, шкіл, налагодження контактів між Україною та Угорщиною, допомога українцям і т. ін. 2020 р. в центрі Будапешта пройшли два успішні й популярні флешмоби – «Коляда» і «Вишиванка», а також багато інших заходів. Восени 2015 р. українці з Веспрема, населених пунктів біля Балатону, Айки та Будапешта заснували Товариство української культури «Дніпро» (голова – І. Закар), яке відтоді втілює в життя чимало проєктів. Одним з напрямів діяльності

«Дніпра» є волонтерство. За останні два роки чимало одягу, шкільних канцтоварів, іграшок було відправлено у так звану сіру зону.

Українська асоціація «Єдність» була створена в лютому 2020 р. і об'єднала молодих, енергійних, креативних українців Угорщини. Основними цілями асоціації є презентація та популяризація новітньої української культури (літератури, музики, театру), дитячі, підліткові та родинні культурно-просвітницькі проекти, поширення українських традицій, зміцнення культурних зв'язків між Угорщиною та Україною, підтримка волонтерської діяльності. Асоціація вже встигла реалізувати кілька онлайн-проектів, організувати велике свято на День українського прапора і створити книжковий клуб.

Є на сайті інформація й про інші осередки: «Дім Українських Традицій», «Товариство збереження української культурної спадщини “Київська Русь”», «Українська національна спілка». Територіальні осередки української меншини в Угорщині дедалі частіше беруть участь у культурно-мистецьких та фольклорних фестивалях, які організовуються місцевими муніципалітетами в період літньо-осіннього сезону. Подібні свята, котрі умовно можна назвати днями села, району чи навіть міста, відбуваються з ініціативи місцевих мерій починаючи з початку 1990-х років.

Традиційна любов українців до пісні спостерігається і серед угорського українства, українська пісня тут постає як символ нації: «Пісенна народна культура, ґрунтуючись на глибинних архетипах, продовжує традиції попередніх поколінь. Вона, використовуючи таке джерело творчої діяльності народу як пісня, виступає своєрідним транслятором, що передає національні стереотипи мислення, традиції та звичаї, й тим самим стала одним з визначальних засад етнобуття українців і фактором, що зумовлює існування національної культури в цілому. Саме в пісенній творчості втілюються світоглядні ідеї, поетичні та музичні смаки народу, його потяг до прекрасного у повсякденному бутті. Така схильність українців до творчості та необхідність пов'язувати життя з красою, втіленою в музиці, виступає як ознака високого рівня духовності» [10, с. 68–74]. ТУКУ було створено жіночий хор «Берегиня», молодіжний танцювальний колектив «Веселка». У Товаристві відкрився клуб української молоді, де, крім танцюристів, збираються молоді музиканти, вокалісти, студенти з України.

Треба сказати, що велика увага на сайті приділена виховній, освітній діяльності серед найменших українців, завдяки оголошенням на вебсторінці можна довідатися про різноманітні навчальні програми, конкурси, гуртки тощо, наприклад, мовно-інтерактивні ігри, заняття

і т. ін. Так, 2019 р. було проведено конкурс «Дитяча українська казка XXI ст.», в якому взяли участь 80 учасників з України, Угорщини, Польщі, Хорватії та США у п'яти номінаціях – «Казочка – казка-мініатюра», «Класична казка», «Фентезі-міф, легенда», «Фантастична історія», «Сімейна казка». Видано книгу «Казковий дивосвіт», з ілюстраціями О. Гембіка. Організацію конкурсу значно полегшило подання інформації про його перебіг в Інтернеті.

Висновки. Отже, можна констатувати, що українська діаспора в Угорщині проводить активну культурно-просвітницьку діяльність, в якій чимале місце займають освітянський, літературний, мистецький складники, церковні традиції. Велику роль у цьому процесі відіграють державне та місцеві осередки самоврядування, культурні товариства, часописи, телебачення, інтернет тощо, інтегровані в життя Угорщини. Сучасна цифровізація є вагомим складником цієї діяльності, адже слугує об'єднанню українців, які мешкають у різних куточках країни, виконує комунікативну, ідентифікаційну, естетичну, патріотичну, виховну і, певна річ, інформаційну функції, сприяє зв'язкам діаспори з Україною, з усім світовим українством. Що до подальших досліджень, то вони можуть спрямовуватися як на окремі сфери життя та побуту українців, зокрема, репрезентовані в соцмережах, такі як освіта, мова, література та фольклор, релігійні відправи тощо, так і на контактування представників діаспори з Україною, їх роль у обстоюванні проукраїнської позиції щодо часто заполітизованих нині контактів двох держав, а також проблем сучасного політичного русинізму. Потребують уточнених статистичні дані щодо українців Угорщини, питання їх асиміляції, ідентифікації, збереження власних культурних цінностей в іншомовному середовищі.

Список бібліографічних посилань

1. Бідзіля Ю. Журнал «Громада» (Будапешт) як популяризатор українства в Угорщині. *Збірник праць Науково-дослідного інституту пресознавства*. 2014. Вип. 4. С. 338–349.
2. Годованська О. Українська діаспора в Угорщині: виклики XXI ст. *Народознавчі зошити*. 2012. № 6 (108). С. 1132–1138.
3. Деак І. В Угорщині вийшов третій номер часопису «Український вісник». URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/2666048-v-ugorsini-vijsov-tretij-nomer-casopisu-ukrainskij-visnik.html> (дата доступу: 20.05.2020).
4. Землюк В. Етнопсихологічні й етнополітичні особливості ідентичності українців. *Наукові записки Інституту політичних і етнона-*

ціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. 2007. Вип. 34. С. 93–110.

5. Державне самоврядування українців Угорщини : вебсайт. URL: <http://www.ukrajinci.hu> (дата доступу: 10.06.2021).

6. «Громада» – Часопис Товариства української культури Угорщини : вебсайт. URL: <http://www.hromada.hu> (дата доступу: 12.03.2021).

7. Плоскіна В. Енергія дії. *Всесвіт*. 2006. № 9–10. С. 214–221.

8. Плоскіна В. Український діаспорний рух в Угорщині. URL: <http://www.ukraina.org/ugraina/ugorshina/articles/1911.html> (дата доступу: 21.03.2016).

9. Снігірьова Л. М. Фольклор у формуванні національної ідентичності. *Science and Education a New Dimension. Philology*. 2018. VI(43), Issue: 150. P. 53–55.

10. Фурдичко А. О. Пісенна народна культура як засіб збереження національної ідентичності. *Культура і мистецтво у сучасному світі*. 2015. Вип. 16. С. 68–74.

11. Хортяні Я. Прихована правда (Az elrejtett igazság): статті, матеріали, документи. Будапешт, 2004.

12. A magyarországi ukránok / Simon M., Csecserits B., Jahl K. stb. Budapest, 1998.

13. Paládi-Kovács A. Ukrán szorványosok a Zempléni-hegyvidék falvaiban. *Népi Kultúra – Népi Tarsadalom*. 1973. № 7. P. 23–31.

14. Tóth Á., Vékás J. A magyarországi nemzetiségek létszámváltozása 2001 és 2011 között. *Statistikai Szemle*. 2013. 91. évf. 12. P. 1256–1267.

15. Ukrán állampolgárok Magyarországon / szerk. Kincses Á. Budapest, 2011. 239 p.

16. Viga Gy. Néhány mondat a bodrogközi ruszinokról. Jubileumi kötet Lizanec Péter professzor 70. születésnapjára / szerk. M. Fábíán, K. Horváth. Ungvár : Ungvári Állami Egyetem Magyar Filológiai Tanszék, 2000. P. 140–144.

References

1. Bidzilia, Yu. (2014) Zhurnal «Hromada» (Budapesht) yak populiaryzator ukrainstva v Uhorshchyni [Hromada magazine (Budapest) as a popularizer of Ukrainians in Hungary]. *Zbirnyk prats Naukovo-doslidnohho instytutu presoznavstva – Collection of Works of the Research Institute of Press Studies, 4*, 338–349 [in Ukrainian].

2. Hodovanska, O. (2012). Ukrainaska diaspora v Ughorshchyni: vyklyky

XXI st. [Ukrainian diaspora in Hungary: challenges of the XXI century]. *Narodoznavchi zoshyty – Ethnographic Notebooks*, 6 (108), 1132–1138 [in Ukrainian].

3. Deak, I. (2019). V Uhorschchyni vyishov tretii nomer chasopysu «Ukrainskyi visnyk» [The third issue of the Ukrainian Herald magazine was published in Hungary]. Retrieved from <https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/2666048-v-ugorsini-vijsov-tretij-nomer-casopisu-ukrainskij-visnik.html> (Last accessed: 20.05.2020) [in Ukrainian].

4. Zemliuk, V. (2007). Etnopsykholohichni i etnopolitychni osoblyvosti identychnosti ukraintsiv [Ethnopsychological and ethnopolitical features of Ukrainian identity]. *Naukovi zapysky Instytutu politychnykh i etnonatsionalnykh doslidzhen im. I. F. Kurasa NAN Ukrainy – Scientific Notes of I. F. Kurasa Institute of Political and Ethnonational Studies NAS of Ukraine*, 34, 93–110 [in Ukrainian].

5. Derzhavne samovriaduvannia ukraintsiv Uhorschchyny: vebсайт [State self-government of Ukrainians in Hungary: website]. Retrieved from <http://www.ukrajinci.hu> (Last accessed: 10.06.2021) [in Ukrainian].

6. «Hromada» – Chasopys Tovarystva ukrainskoi kultury Uhorschchyny: vebсайт [«Hromada» – Journal of the Ukrainian Culture Society of Hungary: website]. Retrieved from <http://www.hromada.hu> (Last accessed: 12.03.2021) [in Ukrainian].

7. Ploskina, V. (2006). Enerhiia dii [Energy of action]. *Vsesvit – Universe*, 9–10, 214–221 [in Ukrainian].

8. Ploskina, V. Ukrainskyi diiaspornyi rukh v Uhorschchyni [Ukrainian diaspora movement in Hungary] Retrieved from <http://www.ukraina.org/ugraina/ugorshina/articles/1911.html> (Last accessed: 21.03.2016) [in Ukrainian].

9. Snihyrova, L. M. (2018). Folklor u formuvanni natsionalnoi identychnosti [Folklore in the formation of national identity]. *Science and Education a New Dimension. Philology*, VI(43), Issue: 150, 53–55 [in Ukrainian].

10. Furdychko, A. O. (2015). Pisenna narodna kultura yak zasib zberezhenia natsionalnoi identychnosti [Song folk culture as a means of preserving national identity]. *Kultura i mystetstvo u suchasnomu sviti – Culture and Art in the Modern World*, 16, 68–74 [in Ukrainian].

11. Khortiani, Ya. (2004). Prykhovana pravda (Az elrejtett igazság): statti, materialy, dokumenty [The hidden truth (Az elrejtett igazság): articles, materials, documents]. Budapest [in Ukrainian, in Hungarian].

12. Simon, M., Csecserits, B., Jahl, K. et al. (1998). A magyarorszagi ukránok. Budapest [in Hungarian].

13. Paládi-Kovács, A. (1973). Ukrán szorványosok a Zempléni-hegyvidék falvaiban. *Népi Kultúra – Népi Tarsadalom*, 7, 23–31 [in Hungarian].

14. Tóth, Á.; Vékás, J. (2013). A magyarországi nemzetiségek létszám-változása 2001 és 2011 között. *Statistikai Szemle*, 91, évf., 1256–1267 [in Hungarian].

15. Ukrán állampolgárok Magyarországon / szerk. Kincses Á. Budapest. 2011 [in Hungarian].

16. Viga, Gy. (2000). Néhány mondat a bodrogi közeli ruszinokról. *Jubileumi kötet Lizanec Péter professzor 70. születésnapjára* / szerk. M. Fábrián, K. Horváth. Ungvár: Ungvári Állami Egyetem Magyar Filológiai Tanszék, 140–144 [in Hungarian].

Стаття надійшла до редакції 01.03.2022.

Lesia Mushketyk,

Dr. Sci. (Philology), Corresponding Member, Leading Researcher,

Rylsky Institute for Art Studies, Folklore and Ethnology

of the National Academy of Sciences of Ukraine

4 Hrushevsky St., Kyiv 01001, Ukraine

email: mushketik@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5958-0044>

Presentation of the Ukrainian Community in Hungary on the Digital Network

Subject of research: information resources of the Ukrainian diaspora in Hungary. *The purpose of the study* is to review and analyze the content of the website www.ukrajinci.hu, which covers the political, cultural and educational activities of Ukrainians in Hungary. *The research methodology* is based on systemic, structural and interdisciplinary approaches, methods of analysis and synthesis. *The scientific novelty* of the work is that for the first time the diverse activities of Hungarian Ukrainians, the functions and importance of these resources for both the inhabitants of Hungary and the mainland have been witnessed and described with the help of electronic media. Over the last decade, the current site has been radically updated, supplemented, its presentation and design is interesting, presentable, vividly illustrated. The *MAIN* page of the site contains basic information about the state self-government of Ukrainians in Hungary. The section *SELF-GOVERNMENT* deals with the capital and district self-governments of Budapest and other cities in Hungary. The rubric *DOCUMENTATION* includes data on constituent documents, statutes, announcements, register of names, etc. One can learn about various events from the *EVENTS* section: announcements, news, archive. The main materials on education, culture and religion of the Ukrainian diaspora in Hungary are placed in two major sections: *ABOUT US* (self-government, center of Ukrainian culture and documentation, Ukrainian sunday school at SSUU, women's

club *Horlytsia*, Internet TV, *Ukrainian Bulletin*, printed publications, library), and the section *UKRAINIANS IN HUNGARY* (history, Ukrainian societies in Hungary, Ukrainian church in Hungary, Ukrainian native school, representatives of Ukrainians in the Hungarian parliament, Ukrainian musicians in Hungary, Ukrainian artists in Hungary, Ukrainian poets and writers in Hungary, Ukrainian theater, Ukrainian institutions, monuments). *Conclusions*: the website www.ukrajinci.hu performs informational, communicative, identification, aesthetic, patriotic, educational, etc. functions in the life of the Ukrainian diaspora in Hungary.

Keywords: Hungary, Ukrainians, site, headings, culture, education, information, functions.